

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ КРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Н. КАРАЗИНА
кафедра політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан філософського факультету
Іван КАРПЕНКО

“ 14 ” 06 2023 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ПРАКТИКУМ

рівень вищої освіти	доктор філософії
галузь знань	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)
спеціальність	<u>052 Політологія</u> (шифр і назва)
освітня програма	Політологія (шифр і назва)
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u> (обов'язкова/за вибором)
факультет	<u>філософський</u>

2023/2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету (Протокол № 6 від 16 червня 2023 року)

Програма навчальної дисципліни «**ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ПРАКТИКУМ**» для здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні (доктор філософії / Doctor Philosophy (Ph.D))

Розробники: **Панченко Тетяна Василівна**, доктор політичних наук, доцент кафедри політології; **Мовчан Уляна Ігорівна**, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології

Програму схвалено на засіданні кафедри політології (Протокол № 11 від 15 червня 2023 року)

Завідувач кафедри політології

Олександр ФІСУН

Програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Політологія» зі спеціальності 052 «Політологія»

Гарант освітньо-наукової програми

Віктор РУБАНОВ

Програму погоджено з методичною комісією філософського факультету (Протокол № 10 від 14 червня 2023 року)

Голова методичної комісії
філософського факультету

Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Політологічний практикум» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії за спеціальністю 052-політологія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи та методи організації й проведення політичних досліджень.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є вивчення принципів та методів організації й проведення наукових досліджень в галузі політичної науки, оволодіння дослідницьким інструментарієм теоретичної та прикладної політичної науки.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- сформулювати цілісне бачення розвитку дослідницької методології сучасної політичної науки та оволодіти навичками використання цих методів;
- з'ясувати особливості проведення досліджень в політичній науці;
- опанувати найтипівіші методологічні практики та інструментарій сучасної політичної науки;
- опанувати технології підготовки, написання та публікації аналітичних документів та наукових текстів у межах політичної науки.

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	
Семестр	
3-й-4-й	
Лекції	
12 годин	годин
Практичні, семінарські заняття	
12 годин	годин
Лабораторні заняття	
Самостійна робота	
96 години	годин
Індивідуальні завдання не передбачені	

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми аспіранти повинні оволодіти наступними фаховими компетентностями:

- здатність проводити дослідження на відповідному рівні;
- спроможність комплексно використовувати нормативну та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу;
- здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати складні політологічні дослідження з використанням широкого кола якісних і кількісних методів та високоспеціалізованого інструментарію прикладного аналізу;
- здатність підготовки на високому рівні наукових та аналітичних документів (аналітична записка, звіт, есе, тези, стаття, дисертація тощо) для експертної діяльності та наукової роботи в галузі політичних науки.

Після завершення опрацювання навчальної дисципліни фахівець має

знати:

- основні поняття та категорії, що пов'язані з організацією та проведенням наукових досліджень у політичній науці;
- основні наукові (методологічні) школи сучасної науки;
- зміст основних методів та методик наукових досліджень (збору та обробки наукової інформації);
- методологічні підходи та методи політичної науки;
- вимоги до організації і проведення наукових досліджень, їх класифікацію, види, форми, науковий та науково-прикладний результат;
- особливості прикладного аналізу текстової інформації з політичної проблематики, аналізу кількісних та якісних даних, технології аналізу політики;
- вимоги до підготовки, написання та публікації аналітичних документів різних типів;
- форми узагальнення наукових результатів, логічні засоби зв'язку, правила оформлення та уніфікації наукових документів; характерні особливості наукової мови та наукової творчості;
- структуру, логіку і систему вимог до дисертаційної роботи.

вміти:

- аналізувати зміст основних методів, методик та інструментарію наукових досліджень;
- давати критичну оцінку щодо використання найприйнятніших та найефективніших методів збору й обробки наукової інформації;
- скласти програму і план наукового дослідження;
- працювати з різноманітними методами та методиками сучасного наукового аналізу;
- розробляти аналітичні документи різних типів;
- володіти прийомами роботи над науковим текстом (есе, тези, стаття, дисертаційна робота);
- вірно оформляти і представляти результати наукових досліджень.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Методологія наукових досліджень у політичній науці.

Тема 1. Наукове дослідження як форма здійснення і розвитку науки

Поняття науки. Мета, завдання та основні функції науки. Класифікація наук: природничі, соціальні, технічні науки; фундаментальна та прикладна наука. Практика як визначальний чинник розвитку науки. Наукове дослідження як основна форма розвитку науки. Класифікація наукових досліджень: теоретичні, емпіричні, експериментальні дослідження. Ефективність наукових досліджень. Структура політичної науки: теоретико-фундаментальний, інструментально-емпіричний та практично-прикладний рівні

Тема 2: Парадигмальні засади наукових досліджень

Наукове дослідження як процес наукового мислення та фіксації його результатів. Світоглядні засади наукового мислення. Поняття типу (стилю) наукового мислення, наукової парадигми та наукової картини світу, їх взаємообумовленість. Типологія стилів наукового мислення (класичний, некласичний, постнекласичний стилі). Сучасні парадигми епохи постнекласичної науки: інтерсуб'єктивістська, постмодерністська, синергетична. Міжпарадигмальний діалог. Концепція четвертої парадигми, «e-Science» «Science 2.0». Парадигми політичної науки: теологічна, натуралістична, соціальна, раціонально-критична парадигми.

Тема 3. Методи політичної науки

Методи теоретичних та емпіричних досліджень. Методи теоретичного дослідження: ідеалізація, формалізація, логічні та історичні методи. Сучасні методи теоретичних досліджень. Методи емпіричного дослідження: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент. Методи, що можуть бути застосовані на емпіричному й теоретичному рівнях (формально-логічні процедури): абстрагування, аналіз і синтез, індукція й дедукція, моделювання. Загальні методи / підходи дослідження політики. Системний підхід і системний

аналіз. Структурний та функціональний підходи. Моделі у науковому дослідженні. Особливості методології та методики прикладного аналізу політики.

Розділ 2. Проведення досліджень в політичній науці

Тема 4. Наукове дослідження як процес, його логіка та етапи проведення

Процес наукового дослідження, його характеристики та етапи проведення. Категоріально-понятійний апарат наукового дослідження. Вибір напрямку та теми наукового дослідження: критерії вибору, порядок конкретизації. Поняття наукової проблеми. Види наукових проблем. Постановка і уточнення наукової проблеми. Проблемна ситуація. Наукова проблема і наукова теорія. Наукова проблема в політичній науці. Визначення предмета та об'єкта дослідження. Мета і завдання дослідження. Поняття наукової гіпотези. Види наукових гіпотез. Етапи розробки наукової гіпотези. Постановка і формулювання наукової гіпотези. Способи підтвердження наукової гіпотези (теоретичні та експериментальні дослідження). Наукове обґрунтування та наукові пояснення. Наукова гіпотеза і наукова теорія. Порядок здійснення наукового дослідження. Поняття, функції та структура програми дослідження. Послідовність та етапи виконання наукових досліджень. Пошук, накопичення та опрацювання наукової інформації Зведення і опрацювання результатів дослідження.

Тема 5. Підготовка аналітичних документів та написання наукових текстів

Аналітичний документ, його типи та структурні елементи. Аналітична записка, аналітичний звіт, оглядова довідка, аналітична довідка, прогнозний сценарій. Основні відмінності аналітичного документа від наукової праці. Вимоги до аналітичного документу. Принципи підготовки аналітичних документів. Мова аналітичного документу: стилістичні конструкції та політична риторика. Етапи розробки аналітичного документа. Публікація аналітичного документа. Види політологічних термінів. Правильність застосування наукової термінології. Форми наукових праць з політичних наук: тези доповідей, наукові статті, монографії, дисертації. Система фахової періодики для публікації результатів дослідження. Наукові семінари, конференції, конгреси. Особливості підготовки звітів про результати наукової роботи.

Тема 6. Обробка та оформлення результатів наукового дослідження

Методи зведення й обробки результатів експериментальних досліджень: статистичні, графічні й табличні. Вимоги до оформлення наукових праць. Складання списку літературних джерел. Цитування у тексті наукової праці. Види посилань на використані літературні джерела. Пояснення зв'язку тексту з посиланнями. Спрощення бібліографічних описів у посиланнях. Транслітерація. Завершення і представлення результатів наукового дослідження. Вибір форми представлення результатів наукового дослідження. Показники оцінювання результативності проведеного дослідження. Рецензування завершеної наукової роботи.

3. Структура навчальної дисципліни

Назва модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього	у тому числі					Всього	у тому числі				
		лекцій	практик	лабораторних	індивідуал	самостійна робота		лекцій	практик	лабораторних	індивідуал	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Методологія наукових досліджень у політичній науці												
Тема 1. Наукове дослідження як форма здійснення і розвитку науки	20	2	2			16						
Тема 2. Парадигмальні засади наукових досліджень	20	2	2			16						

Тема 3. Методи політичної науки	20	2	2			16						
Разом за розділом 1	60	6	6			48						
Розділ 2. Проведення досліджень в політичній науці												
Тема 4. Наукове дослідження як процес, його логіка та етапи проведення	20	2	2			16						
Тема 5. Підготовка аналітичних документів та написання наукових текстів	20	2	2			16						
Тема 10. Обробка та оформлення результатів наукового дослідження	20	2	2			16						
Разом за розділом 3	60	6	6			48						
Всього годин:	120	12	12			96						

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Наукове дослідження як форма здійснення і розвитку науки	2
2	Парадигмальні засади наукових досліджень.	2
3	Методи політичної науки	2
4	Наукове дослідження як процес, його логіка та етапи проведення	2
5	Підготовка аналітичних документів та написання наукових текстів	2
6	Обробка та оформлення результатів наукового дослідження	2
	Разом	12

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Наукове дослідження як форма здійснення і розвитку науки <i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми., підготувати інформаційні повідомлення та доповіді за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, підготувати завдання за темою.	16
2	Парадигмальні засади наукових досліджень <i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми, підготувати інформаційні повідомлення та доповіді за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, підготувати завдання за темою.	16
3	Методи політичної науки <i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми, підготувати доповідь(презентацію), підготувати інформаційні повідомлення за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, підготувати завдання за темою	16
4	Наукове дослідження як процес, його логіка та етапи проведення <i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми, підготувати доповідь(презентацію) підготувати інформаційні повідомлення та доповіді за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, підготувати завдання за темою.	16
5	Підготовка аналітичних документів та написання наукових текстів	

	Завдання: розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми, підготувати доповідь(презентацію) підготувати інформаційні повідомлення та доповіді за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, підготувати завдання за темою	16
6	Обробка та оформлення результатів наукового дослідження Завдання: ознайомитися з лекційним матеріалом та з матеріалами рекомендованої літератури за темою, підготувати інформаційні повідомлення та доповіді за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, підготувати завдання за темою.	16
	Разом	96

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені.

7. Методи навчання

Основними видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: лекції, семінарські заняття, самостійна робота студентів, консультації. Під час викладання дисципліни «Політологічний практикум» застосовуються такі методи навчання: методи організації та самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності студентів; методи навчання за джерелом передачі та сприймання інформації (словесні – лекція, пояснення, семінарське заняття; наочні – ілюстрація, демонстрація; практичні – дослідження, практичні роботи; робота з першоджерелами).

8. Методи контролю

Опитування на семінарських заняттях, залікова та екзаменаційна робота у вигляді окремого завдання для кожного аспіранта з теми політичного дослідження

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота						разом	екзамен	сума
Розділ 1			Розділ 2 Розділ 3					
T1	T2	T3	T4	T5	T6			
10	10	10	10	10	10	60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендоване методичне забезпечення

Базова література

1. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: Сумський ДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
2. Гладкий С. О. Основи наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтава, 2016. 245 с.
3. Громадська Н. А. Методологія політичного аналізу: методичні рекомендації. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 56 с. (Методична серія; вип. 277).

4. Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Харків, 2017. 272 с.
5. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Організація та методологія наукових досліджень: навч. посіб. Харків: Право, 2017. 448 с.
6. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
7. Каламбет С. В., Іванов С. І., Півняк Ю. В. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.
8. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень: навч. посіб. К.: Алерта, 2014. 620 с.
9. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Організація наукових досліджень: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2017. 136 с.
10. Curini L., Franzese R. The SAGE Handbook of Research Methods in Political Science and International Relations. 2. SAGE Publications Ltd, 2020.
11. Gorard S. Research Design : Creating Robust Approaches for the Social Sciences. SAGE, 2013.
12. Schlipphak B. Research Design in Political Science. Public Administration, vol. 95, no. 3, 2017, pp. 859–860

Допоміжна література:

1. Almond A. G. A Discipline Divided: Schools and Sects in Political Science. Newbury: SAGE, 1989. 352 p.
2. Johann Lauer. Methodology and political science: the discipline needs three fundamentally different methodological traditions. SN Soc Sci, 2021 URL: <https://doi.org/10.1007/s43545-020-00034-0>
3. The Oxford Handbook of Political Methodology. Edited by Janet M. Box-Steffensmeier, Henry E. Brady, and David Collier. Sep. 2009 DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199286546.003.0001
4. Hogwood B., Gunn L. Policy Analysis for the Real World. NY. : Oxford University Press, 1984. 289 p.
5. Арабаджиев Д. Використання методу case-study в процесі здійснення громадського моніторингу за виборчим процесом (на прикладі виборів до Верховної Ради України 2012 року). *Політичний менеджмент*. 2013. № 59. С. 78-85.
6. Беззуб'як М. Й. Дослідження політичних відносин методом контент аналізу: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук за спеціальністю 23.00. 01 – Теорія та історія політичної науки. Київ, Інститут політичних та етнонаціональних відносин, 2003. 18 с.
7. Бульдович П. В Проблема методологічних засад сучасної політичної науки. *Політологічний вісник*. 2015. Вип. 78. С. 224-235.
8. Бурдяк В. І. Теоретичні і методологічні проблеми політологічних досліджень. Част. I – II. Чернівці: Рута, 2007. 80 с.
9. Головатий М. Концептуальні засади політичної теорії та методів її дослідження. *Політичний менеджмент*. 2012. №1-2. С. 3-10.
10. Грабченко А. І., Федорович В. О., Гаращенко Я. М. Методи наукових досліджень: навч. посібник. Х.: НТУ "ХПІ", 2009. 142 с.
11. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу. *Наукові праці. Державне управління*. 2017. Вип. 278. Том 290. С. 83-87.
12. Денисенко І.Д. Методологія політичних досліджень у сучасному науковому дискурсі: стратегії вдосконалення. *Сучасне суспільство*. 2016. Вип. 2 (12). С. 74-81.
13. Зеленько Г. І. Методологія порівняльних досліджень. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. 2010. Вип. 3. С. 184–189.
14. Іщенко М. П. Методологічні основи розвитку політології. Черкаси, 2002. 381 с.
15. Кальниш Ю.Г. Політична аналітика в державному управлінні: теоретико-методологічні засади: монографія. Київ: Вид-во НАДУ, 2006. 272 с.
16. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політологічних дослідженнях. *Політичний менеджмент*. 2006. № 5. С.3-17.
17. Кармазіна М. Політична наука: предмет, структура, методологія. *Політичний менеджмент*. 2010. №1. С.19-33.

18. Картунов О. В. Метод та матриця «SWOT-аналізу»: пошуки шляхів удосконалення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. 2017. Вип.21. С.3-12.
19. Ключник Р. М. Криза у політичній системі: проблема методології дослідження. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2015. № 2. С. 105-111.
20. Кобильник В. В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. *Збірник наукових праць «Політологічні студії»*. 2011. Вип. 2. С. 54-65.
21. Колесников О. В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2011. 144 с.
22. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: курс лекцій. Тернопіль, 2005. 256 с.
23. Мокін Б. І. Методологія та організація наукових досліджень: навч посіб. Вінниця. 2014. 180 с.
24. Мудрік Є. С. Індекси у політичному аналізі (В контексті дослідження розвитку країн). *Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник»*. 2015. Вип. 102. С. 390-393.
25. Неліпа Д. Застосування технологій кореляційного та регресійного аналізу при здійсненні системного аналізу в політології. *Політичний менеджмент*. 2011. № 6. С. 43-52.
26. Неліпа Д. В. Системний аналіз в політології: теорія, методологія, практика. К.: Центр учбової літератури, 2011. 312 с.
27. Панченко Т. В. Експлікації концепту «політичний аналіз» у сучасній політичній науці та практиці управління. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Питання політології»*. 2008. № 825. С. 32-38.
28. Пал Л. Аналіз державної політики. К.: Основи, 1999. С. 109-149.
29. Палеха Ю. І. Основи науково-дослідної роботи: навч. посіб. Київ. 2013. 336 с.
30. Політична аналітика в державному управлінні: навч. посіб. / С. О. Телешун, Ю. Г. Кальниш, І. В. Рейтерович, О. Р. Титаренко. К.: НАДУ, 2012. 228 с.
31. Соціологія політики: підручник у 2-х частинах / За ред. В. А. Полторака, О. В. Петрова, А. В. Толстоухова. К.: Вид-во Європейського університету, 2011. Ч. 2. С. 164-186, 187-207.
32. Рейтерович І. В., Ситник С. В. Аналітичний документ як інструмент підготовки управлінських рішень: навч.-метод. матеріали; уклад. В. М. Гаврилюк. К.: НАДУ, 2013. 56 с.
33. Рубанов, В. В. Теорія та методологія політичної аналітики: монографія. Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 234 с.
34. Супрун А.О. Роль емпіричних методів у політичному аналізі. *Наукові праці. Політологія*. 2014. Вип. 224. Том 236. С. 21-25
35. Сучасні методи та інструменти політичної науки: колективна монографія (за результатами серії теоретичних і практичних воркшопів у рамках проекту “Удосконалення методів та інструментів політології в Україні: вплив університетів країн Вишеградської четвірки” від 13–15 вересня 2019 року)/ за наук. ред. Віталія Литвина. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. 296с.
36. Токовенко О. С. Епістемні підвалини парадигмального стану сучасної політичної науки. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2017 . № 3 С. 68-74.
37. Шишкіна Є. К., Носирев О. О. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Харків. 2014. 200 с.
38. Якісні дослідження в соціологічних практиках: навч. посіб. / За ред. Н. Костенко, Л. Скокової. К.: Інститут соціології НАНУ, 2009. 400с.

Інформаційні ресурси:

1. Аналіз політики: можливості впровадження в Україні. Підготувала Т. Діхтяр. К.: Міжнародний центр перспективних досліджень, 2001. URL: http://www.icps.com.ua/doc/policy_analysis_ukraine_ukr.doc
2. European Social Survey URL: <http://www.europeansocialsurvey.org>
3. International Social Survey Project (ISSP) URL: <http://www.issp.org>
4. World Values Survey. URL: www.worldvaluessurvey.org.